

PAKİSTAN

İKLİMLENDİRME
SEKTÖRÜ
İTHALAT
RAPORU

2019

ARALIK

Ülkenin Resmi Adı: Pakistan İslam Cumhuriyeti

Yönetim Şekli: Federal Parlamenter Cumhuriyet

Başkenti: İslamabad

Önemli bölgeler/şehirler: Pakistan temel olarak 4 ana bölgeden oluşur: Pencab, Sind, Belucistan ve Kuzeybatı Sınır Bölgesi. Büyük şehirler ise İslamabad, Karaçi, Lahor, Ravalpindi, Multan olarak sıralanabilir.

Yüzölçümü: 796.095 km² (Kaynak: CIA World Factbook)

Nüfus: 212.215.030 (Kaynak: Worldbank)

Dil: İngilizce (resmi dil), Urduca (milli dil)

Din: %96.5 Müslümanlık, %3.5 diğer (Hristiyanlık ve Hinduizm)

Etnik Yapı: %45 Pencabi, %15 Peştun, %15 Sindhi, %10 Seraiki, %8 Muhacir (ülkenin kuruluşu esnasında Hindistan'dan göç eden Urduca konuşan Müslüman kesim), %4 Beluci, %3 diğer (Kaynak: T.C. Dışişleri Bakanlığı)

Para Birimi: Pakistan Rupisi (PKR)

Yerel Saat: GMT +5

Telefon kodu: Uluslararası telefon kodu +92'dir. Alan kodu; İslamabad için 51, Karaçi için 21 ve Lahor için 42'dir.

İklim: Doğu kesimlerinde yağışlı muson iklimi, batıda kışları yağışlı karasal iklim, güneyde ise tropikal iklim hâkimdir. Fakat çoğu yerde hava sıcaklığı geniş ölçüde değişmektedir. Dağlarda sıcaklık yüksekliğe bağlı olarak değişir. Dolayısıyla bütün Pakistan'da bölgeler kutup iklimi veya aşırı sıcak iklim arasında değişebilen iklime sahiptir. Yaylalarda ise hava sıcaklığı, mevsimden mevsime çeşitli farklılıklar gösterir. Haziran ayında hemen hemen 46°C'yi bulan hava sıcaklığı ocak-şubat aylarında 4°C'ye kadar inebilir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri: 23 Mart (Pakistan Günü), 1 Mayıs (İşçi Bayramı), 14 Ağustos (Bağımsızlık Günü), 6 Eylül (Savunma Günü), 11 Eylül (Quaid-e-Azam'ın Ölüm Yıldönümü), 9 Kasım (İkbal Günü), 25 Aralık (Quaid-e-Azam'ın Doğum Günü) bu tarihlerin dışında değişen tarihlerde olmak koşulu ile dini bayramlar, kandiller ve Aşure günü de Pakistan'da resmi tatildir. Çalışma saatleri ise Kamu Kurumları için 09.00-14.00 (Cumartesi-Perşembe), Özel Sektör için 09.00-14.00 (Cumartesi-Perşembe), Bankalar için 09.00-13.00 (Pazar-Perşembe) - 09.00-12.00 (Cumartesi), Mağazalar için ise 10.00-18.00 (Cumartesi-Perşembe)'dir. Pakistan'da Cuma günü haftalık tatildir.

Ulaşım: Türk Hava Yolları'nın haftanın her günü Lahor, İslamabad ve Karaçi'ye İstanbul'dan tarifeli direk uçuşları bulunmaktadır.

Üye Olduğu Uluslararası Kuruluşlar: Birleşmiş Milletler (BM), İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), Asya Kalkınma Bankası (ADB), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), Gelişen Sekiz Ülke Teşkilatı (D-8), İngiliz Uluslar Topluluğu, Güney Asya Bölgesel İşbirliği Teşkilatı (SAARC), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (UAEA), Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Şanghay İşbirliği Örgütü / Gözlemci Üye (ŞİÖ), Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği / Diyalog Ortağı (ASEAN), Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nün (ICAO) de aralarında bulunduğu birçok uluslararası örgüte üyedir. (Kaynak: T.C. Dışişleri Bakanlığı).

1. Genel Bilgiler

Pakistan'ın tarihi geçmişi M.Ö. 3.yüzyıla kadar dayanmaktadır. Pakistan'ın tarihi Hindistan'dan ayrı bir şekilde değerlendirilemez. M.S. 7. Yüzyıldan itibaren günümüzde Pakistan'ın bulunduğu bölgede ve Hindistan'da İslamiyet yayılmaya başlamıştır. Bölgeye 1526-1858 yıllarında Babür İmparatorluğu egemen olsa da 17 ve 18. yüzyıllarda dünyada yaygınlaşan emperyalizm konjoktürü içerisinde İngiltere Hindistan ve Pakistan'ı himayesi altına almıştır. İngilizler burada dünyanın ilk uluslararası şirketi sayılan British East India Company'yi kurarak Pakistan ve Hindistan'ı ekonomik ve siyasi olarak etkisi altına almıştır. Bu şirket 250 yıla yakın bir süre bölgede en önemli aktör olmuştur. Bölge, Babür İmparatorluğunun yıkılmasının akabinde 19. yüzyılın ikinci yarısından sonraki dönemde İngiliz Hindistanı olarak anılmış olup Birinci Dünya Savaşı sonrasındaki yeni düzen içerisinde bölge İngiliz mandasında yönetilmiştir. İngiliz etkisi altında yetişen aydın genç nüfus Batı düşünce yapısından etkilenerek özgürlük, bağımsızlık vb. fikirleri benimsemişlerdir. Hindistan ve Pakistan'da gelişen bu hareketler sonucunda Hindistan Ulusal Kongresi (Kongre Partisi) kurularak yönetimde söz sahibi olmak için adım atmıştır. 20. Yüzyıl ile birlikte hem aydınlar hem de Hindistan'da yaşayan Müslümanlar arasında bağımsızlık hareketleri başlamıştır. Bölgede yaşayan Müslümanların öncüsü ise Pakistan'ın bağımsızlığında büyük rol oynayan Muhammed Ali Cinnah olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın oluşturduğu konjoktür ve Kongre Partisi içerisindeki Hindu-Müslüman gerginliği bölgede gerilimli bir dönem yaşanmasına yol açmıştır.

Pakistan, 1947 yılında bağımsızlığına kavuşarak İngiliz Hindistanından (British India) ayrı bir devlet haline gelmiştir. 1971 yılına kadar Batı Pakistan ve Doğu Pakistan (bugünkü Bangladeş) olmak üzere aralarında 1.700 km mesafe olan iki bölümden oluşan bir ülke olan Pakistan, Bangladeş'in bu tarihte bağımsızlığını ilan etmesiyle bugünkü sınırlarına kavuşmuştur.

Pakistan dünyanın en kalabalık ülkeleri arasında dokuzuncu sırada yer almaktadır. Resmî hesaplamalara göre Pakistan'ın nüfusu 2016 yılında 192,8 milyona ulaşmıştır. Ülkenin nüfus artış hızı aile planlama programlarının da katkısıyla 1980'lerin başında %3'ten 2006 yılında %2'ye düşürülmüştür. Pakistan'da çalışabilir işgücü nüfusun %28'ini oluşturmaktadır. Nüfusun %50'si tarımda, %18'i imalat sektöründe çalışmakta ve %17'si de ticaretle uğraşmaktadır. İşsizlik oranı kentlerde %9, kırsal alanlarda %6 civarındadır.

	2015	2016	2017	2018
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	270.556	278.654	304.951	312.570
Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Artışı (%)	4,73	5,53	5,70	5,43
Kişi Başı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	1.356	1.368	1.466	1.472
İhracat	28.690	25.484	25.114	26.661
İthalat	46.130	45.031	53.527	60.763
İhracat (yıllık yüzde artış)	-6,34	-1,60	-0,78	9,92
İthalat (yıllık yüzde artış)	-1,61	16,02	21,02	17,53
Enflasyon, GSYİH deflatörü (yıllık %)	4,11	0,4	4	2,07

Kaynak: Worldbank Data, Birim: Milyon USD

Dünya Bankası Doing Business Raporu Ülke Bilgileri

	2019 Yılı Sırası	2019 Yılı Puanı	2018 Yılı Puanı
Genel Sıralama	136	55.31	52.78
İşe Başlama	130	81.89	76.60
İnşaat İzinleri	166	53.59	52.80
Elektrik Temini	167	44.75	44.51
Tapu Kaydı	161	45.63	41.36
Kredi Temini	112	45.00	45.00
Azınlık Hissedar Haklarının Korunması	26	71.67	71.67
Vergi Ödeme	173	47.05	46.42
Dış Ticaret	142	60.12	60.12
Sözleşmelerin İcrası	156	43.49	43.49
Şirket Tasfiyesi	53	59.86	45.83

Kaynak:Dünya Bankası

2. Pakistan'ın Ekonomisi ve Genel Ticareti Hakkında Bilgiler

	2015	2016	2017	2018
İhracat	28.690,88	25.484,99	25.114,12	26.661,4
İthalat	46.130,52	45.031,99	53.527,24	60.763,26
Ticaret Hacmi	74.821,4	70.516,98	78.641,36	87.424,66
Dış Ticaret Dengesi	-17.439,64	-19.547	-28.413,12	-34.101,86

Kaynak: World Bank, Birim: Milyon Dolar

Pakistan'ın özellikle enerji alanında yurt dışına bağımlı olması ve ülkede sanayileşmenin görece düşük olması sebebiyle birçok ürünün ithal edilmesi, ülkeyi sürekli olarak dış ticaret açığı ile karşı karşıya bırakmaktadır. Söz konusu dış ticaret açığı, özellikle başka ülkelerde çalışan Pakistanlıların ülkeye gönderdikleri dövizler ile IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kurumlardan, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Çin gibi ülkelere alınan krediler aracılığı ile finanse edilmektedir.

2018 yılındaki ithalat rakamı 60 milyar dolar olan Pakistan'ın öncelikli ithal kalemi Körfez Ülkelerinden gerçekleştirilen enerji alımlarıdır. Toplam enerji ithalatının yaklaşık %30'u Körfez Ülkelerinden gerçekleştirilmektedir. Pakistan'ın genel ithalatında önemli yer tutan ülkeler Çin, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Endonezya ve Katar'dır.

Pakistan'ın son 4 yıllık ithalat verisi ve verilerin yıllar arasındaki değişimi incelendiğinde son 3 yıl içerisinde ithalatın arttığı ve buna ek olarak Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (GSYİH) içerisinde de ithalat payının arttığı görülmektedir.

Yıllar	İthalat Miktarı	GSYİH	İthalatta Değişim (%)	İthalatın GSYİH içindeki payı (%)
2015	46.130,52	270.556,00	-	17,05
2016	45.031,99	278.654,00	-2,38	16,16
2017	53.527,24	304.951,00	18,86	17,55
2018	60.763,26	312.570,00	13,52	19,43

Kaynak: World Bank, Birim: Milyon Dolar

Pakistan'da ekonomi politikaları 1950'li yıllardan bu yana beşer yıllık kalkınma planları çerçevesinde yürütülmekte olup, 1950'li yıllarda sanayileşmeye öncelik verilmiş, 1960'lı yıllarda ise tarım sektörü önem kazanmakla birlikte sanayi yatırımlarının ve yatırım teşviklerinin artırılmasına çalışılmıştır.

Gerek tarım gerek sanai üretim, ülkeyi kuzey-güney ekseninde geçen İndus nehrinin etrafında bulunan verimli ovalarda yoğunlaşmıştır. Ülkenin finans ve ticaret merkezi Sindh Eyaleti'nin başkenti Karaçi'dir. GSYİH'nin yaklaşık %60'ı ise tarım ve hizmet sektörlerinde başı çeken Pencap Eyaleti'nde üretilmektedir. Pakistan geleneksel olarak, kendiliğinden yoğunlaşmış endüstri (industrial clusters) üretim bölgelerini korumaya ve bu bölgeleri Birleşmiş Milletler Endüstriyel Gelişme Örgütü (UNIDO) ile işbirliği içerisinde geliştirmeye önem vermektedir. Gujarat elektrikli fan üretiminde, Vezirabad mutfak eşyaları ile çatal-kaşık takımları üretiminde, Lahor dokuma kumaş üretiminde, Karaçi'nin deri, değerli taş ve mücevher üretiminde kümeler (cluster) oluşturmuşlardır.

Ekonominin ve ihracatın pamuk-tekstil ve buğday üçlüsü olarak son derece dar bir tabana sıkışmış olması, ülke ekonomisini doğal olarak dış şoklara ve dalgalanmaların etkilerine açık ve kırılgan bir hale getirmektedir. Kamu açıkları ve dış açıklar gibi makroekonomik dengesizlikler de istikrarlı ve yüksek büyüme oranlarının önündeki ciddi engeller olarak durmaktadır. Diğer taraftan, tarım sektörünün ekonomi içerisindeki önemi, imalat sanayiinin büyümesiyle birlikte azalmaktadır. İmalat sanayi ise, 11 Eylül 2001 saldırısından sonra geniş çaplı bir bunalıma girmekle birlikte, daha sonra kaldırılan Amerikan yaptırımları ve sektöre açılan yeni krediler sayesinde toparlanma yoluna girmiştir. Bu alandaki en büyük sorun, Hindistan ile girilen siyasi ve askeri gerginliktir. Gerginlik, bu bölgede ikinci plana düşmüş gibi görünmesine karşın, sürekli bir potansiyel rahatsızlık kaynağı olmakta ve ekonomik performans üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır.

Hükümetin yatırım politikalarında liberalleşmeye gitmesi, enerji arzını düzenlemesi ve özelleştirme politikalarına hız vermesi suretiyle ekonomi politikalarında ilerleme kaydedilmesi beklenmektedir. Yine de toplumsal ayaklanmalar, üretimi ve sosyal hayatı ciddi anlamda etkileyen kronik elektrik kesintileri ve etkisiz özelleştirme hamleleri sebebiyle ekonomik toparlanmanın yavaş olabileceği değerlendirilmektedir.

Pakistan'ın bir diğer sorunu ise bütçe açığıdır. Pakistan IMF'nin finansal programına rağmen önümüzdeki dönemde bütçe açığı vermeye devam edecektir. Hükümet, 2014 yılında %5,5; 2015 yılında ise %5,3 düzeyinde olan bütçe açığının GSYİH'ye oranını, 2016 yılında %4,6, 2017 yılında %5.8 ve 2018 yılında %6.6 olarak gerçekleştirmiştir.

Pakistan ekonomisi orta ve uzun vadede eğitim ve sağlık alanında daha fazla yatırım yapma, elektrik üretimini artırma, imalat sanayini geliştirme ve dış yardımlara bağımlılığını azaltma gibi sınamalarla karşı karşıyadır.

3. Pakistan'ın Genel Ticaret Ortakları ve İthalat Kalemleri

	Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
1	Çin	9.588.418	11.019.005	13.680.153	15.383.398	14.544.687
2	BAE	7.077.180	5.734.688	6.202.090	7.523.994	8.668.637
3	Suudi Arabistan	4.417.354	3.006.751	1.843.133	2.730.371	3.242.349
4	ABD	1.799.568	1.916.775	2.006.823	2.842.547	2.946.715
5	Endonezya	2.107.232	2.041.765	2.088.831	2.583.267	2.502.372
6	Katar	180.898	319.313	774.256	1.608.305	2.386.183
7	Japonya	1.752.971	1.725.910	1.961.395	2.293.951	2.273.024
8	Hindistan	2.104.804	1.669.286	1.644.388	1.696.136	1.928.465
9	Tayland	730.062	852.735	920.023	1.279.321	1.430.727
10	Kuveyt	2.954.979	1.712.743	1.271.958	1.468.125	1.407.721
11	Almanya	1.070.466	972.154	996.462	1.111.488	1.298.939
12	Güney Afrika	440.051	483.352	505.154	1.043.858	1.237.857
13	Malezya	1.280.078	910.959	944.632	1.101.005	1.159.948
14	Güney Kore	657.583	702.038	739.451	872.549	962.121
15	Birleşik Krallık	599.716	610.551	623.119	766.015	865.231
16	Singapur	1.149.128	874.554	617.685	864.839	864.706
17	Umman	1.133.175	614.269	255.848	656.014	785.373
18	İtalya	469.525	443.888	527.990	606.723	623.935
19	Kanada	357.520	440.728	771.338	638.933	593.375
20	Taipei	429.834	380.306	415.109	446.999	553.988
31	Turkey	192.860	205.234	260.078	268.733	357.864

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar

Pakistan'ın 2018 yılında en fazla ithalat yaptığı 20 ülke ve bu ülkelerden yaptığı son 5 yıllık ithalat verileri yukarıdaki tabloda verilmektedir. Türkiye Pakistan'ın ithalat yaptığı ülkeler arasında 31. sırada yer almakta olup son 5 yıl içerisinde Pakistan'ın Türkiye'den yaptığı ithalat miktarı artış göstermektedir. Yapılan ithalat miktarı 2017 yılından 2018 yılına %75 artış göstermiştir.

Pakistan'ın en çok ithal ettiği 20 ürün grubu ise 6'lı GTİP bazında aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

	6'lı GTİP Kodu	Ürün Grubu	2014	2015	2016	2017	2018
1	'270900	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	5.609.124	3.022.858	1.983.027	3.135.388	4.903.910
2	'271012	Petrol ve bitümenli yağlardan elde edilen hafif yağlar ve müstahzarları (petrol veya bitümenli yağ oranı >=%70)	2.291.332	2.182.835	2.217.539	3.010.655	3.720.919
3	'271111	Doğal gaz (sıvılaştırılmış)	0	356.082	849.824	1.676.310	3.295.892
4	'271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar	6.266.719	3.715.142	3.532.113	4.398.819	3.115.618
5	'151190	Palm yağı ve fraksiyonları; diğer	1.862.524	1.568.479	1.629.569	2.011.892	1.828.019
6	'270112	Bitümenli taşkömürü	463	0	214.765	914.223	1.224.591
7	'520100	Pamuk (kardesiz, taranmamış)	521.640	543.748	580.537	761.455	1.048.967
8	'720449	Diğer döküntü ve hurdalar	560.427	563.673	571.115	866.802	949.246
9	'120110	Soya fasulyesi; tohumluk	6.506	247.967	383.443	745.079	943.367
10	'310530	Diamonyum hidrojenortofosfat	477.718	619.441	472.960	647.877	842.345
11	'851712	Hücresel ağlar için veya diğer kablosuz ağlar için telefonlar	643.116	749.985	707.648	760.264	833.074
12	'720441	Torna talaş, freze talaş ve döküntüleri, kıymıklar, ege talaşları vb.. paket/değil	302.193	414.966	426.134	543.373	585.063
13	'090240	Siyah çay (fermente edilmiş) (> 3 kg. hazır ambalajlarda)	319.191	449.111	480.162	536.873	555.812
14	'870321	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (silindir hacmi <= 1000cm3)	283.222	345.865	402.110	575.188	542.106
15	'390210	Polipropilen (ilk şekilde)	458.381	412.096	384.894	466.093	539.138
16	'890800	Sökülecek gemilerle, suda yüzen sökülecek diğer araçlar	581.146	474.831	389.797	556.433	515.542
17	'720839	Sıcak mamul demir, çelik rulo (kalınlık<3mm. diğer)	153.831	148.014	260.790	347.492	465.926

18	'300490	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar	279.618	283.661	318.475	368.135	432.796
19	'120510	Rep/kolza tohumları; düşük erusik asitli	543.151	369.126	464.416	474.823	398.941
20	'270119	Diğer taşkömürleri	466.765	478.275	308.612	125.112	394.417

Kaynak :Trade Map, Birim: Bin Dolar

Bu bağlamda, Pakistan enerji konusunda dışa bağımlı bir ülke olarak en çok petrol, doğalgaz ve türevlerini ithal etmektedir.

4. Türkiye- Pakistan Dış Ticareti

Türkiye, Pakistan'ın en çok ithalat yaptığı ülkeler arasında 31. sıradadır. Pakistan'ın Türkiye'den ithalatına ilişkin son 5 yıla ait veriler ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Yıllar	Pakistan'ın Türkiye'den İthalatı	Pakistan'ın Dünyadan İthalatı	Türkiye'nin Pakistan İthalatında Payı (%)
2014	192.860	47.544.889	0,41
2015	205.234	43.989.645	0,47
2016	260.078	46.998.269	0,55
2017	268.733	57.440.013	0,47
2018	357.864	60.162.862	0,59

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar¹

Buna göre, Pakistan'ın Türkiye'den ithalatı son 5 yılda artış göstermiştir. Fakat tüm ithalatı içerisinde Türkiye'nin payı %1'e ulaşmamaktadır. Bu payda 2017'den 2018'e görece daha yüksek bir artış yaşanmış olup Türkiye'nin Pakistan için kaliteli ürünleri ve diğer ülkelere görece rekabetçi fiyatları ile iyi bir tedarikçi ülke olma potansiyeli vardır.

	6'lı GTİP Kodu	Ürün Grubu	2014	2015	2016	2017	2018
1	'890400	Römorkörler ve itici gemiler	0	0	0	287	27408
2	'071320	Nohut; kabuksuz (kuru)	0	0	444	146	11463
3	'961900	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	7542	6796	6174	3840	10316
4	'845140	Yıkama, ağartma/boyama makineleri	909	1494	1712	2870	6537
5	'730890	Demir/çelikten diğer inşaat-aksamı	2980	7843	5349	562	6525
6	'040210	Süt, krema (toz, granül vs. katı yağ oranı %1, 5'ten az)	827	4935	18172	2869	5174

¹Tabloda yer alan verilerin sayfa 5'te yer alan verilerden farkı olmasının temel sebebi verilerin alındığı kaynakların farklı olmasıdır.

7	'843629	Kümes hayvancılığına mahsus diğer makine ve cihazlar	2468	981	240	1460	4760
8	'210690	Diğer gıda müstahzarları	520	1461	2832	3831	4700
9	'570242	Sentetik/suni elyaftan kadife şeklinde dokunmuş hazır eşya	2925	2940	5130	6056	4671
10	'380991	Mensucat sanayinde kullanılan boya sabitleştiriciler vb	3263	3230	3704	4046	4653
11	940690	Prefabrik yapılar (tamamlanmamış veya henüz kurulmuş ağaç yapı dışında)	0	0	0	3912	4448
12	'848310	Transmisyon milleri, kranklar	3395	2975	2537	4520	4276
13	'540234	Polipropilenden tekstürize iplik (dikiş hariç)	1071	1723	2591	3635	4136
14	'320290	Debagatte kullanılan anorganik maddeler müstahzarlar	4239	4128	3384	3030	4089
15	'040410	Peynir altı suyu ve tadil edilmiş peynir altı suyu	1827	2030	2523	3387	4008
16	'840999	Dizel motorlar için aksam; parçalar	1877	2467	1750	3226	3943
17	'860800	Demiryolu, tramvay hatlarına ait tertibatlar, aksam-parçalar	0	0	8	0	3879
18	'320416	Reaktif boyalar ve esasları bu boyalar olan müstahzarlar	530	89	102	200	3813
19	'841430	Soğutma cihazlarında kullanılan kompresörler	2	35	358	558	3686
20	'690721	Seramikten döşeme veya kaplama karoları, kaldırım taşları (6907.30 ve 6907.40 HARIÇ); suyu absorbe etme katsayısı $\leq 0,5$	0	0	0	923	3610

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar

Pakistan'ın Türkiye'den en çok ithal ettiği 6'lı GTİP bazında 20 ürün grubu yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

5. İklimlendirme Sektörü Kapsamında Türkiye- Pakistan Ticareti

	Pakistan'ın Türkiye'den İthalatı	İklimlendirme Sektöründe Pakistan'ın Türkiye'den İthalatı	Türkiye'nin İklimlendirme Sektöründe Pakistan İthalatında Payı (%)
2014	192.860	8.242	4,27
2015	205.234	9.656	4,70
2016	260.078	21.515	8,27
2017	268.733	18.806	7,00
2018	357.864	28.079	7,85

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar

Pakistan'ın Türkiye'den iklimlendirme sektöründeki ithalatı değerlendirildiğinde son 5 yılda 2017 yılı hariç ithalat miktarı artış göstermiştir. Toplam ithalat ise Trade Map verilerine göre 8.2 milyon dolardan 28 milyon dolara yaklaşık 3.5 kat artmıştır. Ayrıca, Pakistan'ın ithalatında iklimlendirme sektörü payı 2015'ten 2016'ya %90'a yakın bir artış göstermiş olup Pakistan'ın Türkiye'den ithalatın yaklaşık onda birinin iklimlendirme sektörü üzerinden yapılabileceğini ve sektörün ithalat potansiyelinin yüksek olduğu hususu değerlendirilebilir.

Aşağıdaki tabloda Pakistan'ın Türkiye'den ithalatında 6'lı GTIP bazında ilk 20 ürün grubu yer almaktadır.

	6'lı GTİP	ÜRÜN GRUBU	2014	2015	2016	2017	2018
1	'841430	Soğutma cihazlarında kullanılan kompresörler	2	35	358	558	3686
2	'841989	Pastörize, kondanse etme vb. işler için cihaz, tertibat	488	1430	6691	308	3458
3	'841899	Soğutucu/dondurucu-ısı pompalarına ait aksam-parçalar	229	612	2035	949	3456
4	'842121	Suyun filtre edilmesi/arıtılmasına mahsus cihazlar	1233	568	2170	5594	2380
5	'841583	Soğutma tertibatı bulunmayan diğer klima cihazları	86	698	405	1536	1837
6	'841869	Isı pompaları; diğer soğutucu-dondurucu tertibat olanlar	1312	157	1346	451	1551
7	'391721	Tüpler, borular, hortumlar (sert) etilen polimerlerinden	613	508	316	1065	1547
8	'841590	Klima cihazlarının aksam-parçaları	4	443	10	52	1321
9	'841370	Diğer santrifüjlü pompalar	275	624	593	1046	1196
10	'842139	Diğer motorlar için hava filtreleri	915	817	1017	1408	802
11	'391740	Plastikten tüp, boru ve hortum bağlantı elemanları	475	316	699	594	744
12	'760820	Aluminyum alaşımlarından ince ve kalın borular	0	1	5	21	710
13	'840219	Diğer buhar üreten kazanlar (karma kazanlar dahil)	0	0	90	236	702
14	'841510	Pencere/duvar tipi klimalar (tek bir gövde halinde)"	0	13	0	33	409
15	'701990	Diğer cam lifi, cam yününden mamuller	198	243	335	538	375
16	'730799	Demir/çelikten diğer boru bağlantı parçaları	6	5	21	27	334
17	'841582	Soğutma tertibatı bulunan diğer klima cihazları	1	536	789	662	293
18	'848180	Diğer muslukçu eşyası	332	351	2027	1035	278
19	'401693	Vulkanize kauçuktan conta, rondela ve diğer eşya	81	48	25	124	261
20	'680610	Cüruf, kaya yünü vb. mineral yünler, karışımları (kütük, levha vb. halinde)	41	0	19	0	228

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Pakistan'ın Türkiye'den iklimlendirme sektöründe en çok ithal ettiği ürün 841430 GTİP kodlu "Soğutma cihazlarında kullanılan kompresörler"dir. Söz konusu kalem Pakistan'ın en çok ithal ettiği ilk 20 ürün içerisinde de 19. sırada yer almaktadır.

6. Alt Ürün Grupları Bazında Türkiye- Pakistan İklimlendirme Sektörü Ticareti

Türkiye'nin Pakistan'a iklimlendirme sektörü alt ürün gruplarına göre son 3 yıllık ihracatı 12'li GTİP bazında aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

	2016	2017	2018
ISITMA	948.413	1.006.499	729.837
SOĞUTMA	5.496.374	3.351.239	4.553.731
KLİMA	333.445	1.698.865	3.985.948
TESİSAT	9.633.295	12.403.575	13.294.515
HAVALANDIRMA	1.865.122	1.956.462	2.732.072
YALITIM	739.696	560.512	781.754
TOPLAM	19.016.346	20.977.150	26.077.857

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)²

Bu bağlamda, 2018 yılında iklimlendirme sektörü alt gruplarında Pakistan'a en çok Tesisat alt grubunda ihracat yapılmış olup bunu sırası ile Soğutma, Klima, Havalandırma, Yalıtım ve Isıtma alt grupları takip etmiştir.

6.1. Isıtma Alt Grubu Bazında Türkiye- Pakistan Ticareti

Aşağıdaki tabloda iklimlendirme sektörü ısıtma alt grubu altında Pakistan'ın Türkiye'den en çok ithal ettiği 6'lı GTİP bazında 10 ürün grubu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

NO	6'LI GTİP KODU	ÜRÜN GRUBU	2016	2017	2018
1	'840219	Diğer buhar üreten kazanlar (karma kazanlar dahil)	90	236	702
2	'732219	Demir/çelikten radyatör, aksam ve parçaları	23	36	49
3	'840310	Merkezi ısıtma kazanları	52	47	34
4	'840212	Su buharı üreten su borulu kazanlar <45 ton/saat	0	0	32
5	'841690	Brülörlerin-mekanik kömür taşıyıcılarının aksam-parçaları	1	4	26
6	'851610	Elektrikli su ısıtıcılar, daldırma suretiyle ısıtıcı cihazlar	6	17	23
7	'841939	Diğer kurutucular	46	34	21

² Tablodaki verilerin sayfa 10'da yer alan Tablodaki verilerden farklı olmasının sebebi verilerin kaynaklarının farklı olması ve sayfa 10'da yer alan tablodaki veriler Pakistan ithalatı ve 6'lı GTİP bazındadır. Sayfa 11'de yer alan tablo Türkiye'nin ihracat verisi olup 12'li GTİP bazındadır.

8	'841620	Diğer yakıt brülörleri-karma brülörler dahil	61	70	20
9	'851629	Herhangi bir mahalli ısıtan diğer elektrikli cihazlar	3	4	12
10	'841610	Akaryakıt brülörleri	15	0	8

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar

6.2. Soğutma Alt Grubu Bazında Türkiye- Pakistan Ticareti

Aşağıdaki tabloda iklimlendirme sektörü soğutma alt grubu altında Pakistan'ın Türkiye'den ithal ettiği 6'lı GTİP bazında 7 ürün grubu aşağıdaki tabloda yer almaktadır. (Soğutmaya yönelik diğer 6'lı GTİP'lerde ithalat miktarı 0'dır.)

NO	6'LI GTİP KODU	ÜRÜN GRUBU	2016	2017	2018
1	'841989	Pastörize, kondanse etme vb. işler için cihaz, tertibat	6691	308	3458
2	'841899	Soğutucu/dondurucu-ısı pompalarına ait aksam-parçalar	2035	949	3456
3	'841869	Isı pompaları; diğer soğutucu-dondurucu tertibat olanlar	1346	451	1551
4	'841950	Isı değiştiriciler (eşanjörler)	21	40	43
5	'841850	Vitrin, tezgah vb. tipi soğutucu-dondurucular	841	29	23
6	'841990	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazların aksam-parçaları	64	43	23
7	'290339	Diğer asiklik hidrokarbonların florlanmış/bromlanmış/iyodlanmış türevleri	0	1	0

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar

6.3.Klima Alt Grubu Bazında Türkiye- Pakistan Ticareti

Aşağıdaki tabloda iklimlendirme sektörü klima alt grubu altında Pakistan'ın Türkiye'den ithal ettiği 6'lı GTİP bazında 8 ürün grubu aşağıdaki tabloda yer almaktadır. (Klima alt grubuna yönelik diğer 6'lı GTİP'lerde ithalat miktarı 0'dır.)

NO	6'LI GTİP KODU	ÜRÜN GRUBU	2016	2017	2018
1	'841430	Soğutma cihazlarında kullanılan kompresörler	358	558	3686
2	'841590	Klima cihazlarının aksam-parçaları	10	52	1321
3	'841510	Pencere/duvar tipi klimalar (tek bir gövde halinde)	0	33	409

4	'841582	Soğutma tertibatı bulunan diğer klima cihazları	789	662	293
5	'841490	Hava, gaz pompası, kompresörü, vantilatör vb. aksamı, parçaları	38	16	63
6	'847960	Havayı nemlendiren soğutucular	9	61	52
7	'841520	Motorlu taşıtlarda şahıslar için kullanılan türden klimalar	2	1	0
8	'841581	Bir soğutucu ünite ve soğutma/ısıtma çevrimli klimalar	0	55	0

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar

6.4. Tesisat Alt Grubuna Yönelik Türkiye- Pakistan Ticareti

Aşağıdaki tabloda iklimlendirme sektörü tesisat alt grubu altında Pakistan'ın Türkiye'den en çok ithal ettiği 6'lı GTİP bazında 10 ürün grubu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

NO	6'LI GTİP KODU	ÜRÜN GRUBU	2016	2017	2018
1	842121	Suyun filtre edilmesi/arıtılmasına mahsus cihazlar	2170	5594	2380
2	'391721	Tüpler, borular, hortumlar (sert) etilen polimerlerinden	316	1065	1547
3	'841370	Diğer santrifüjlü pompalar	593	1046	1196
4	'391740	Plastikten tüp, boru ve hortum bağlantı elemanları	699	594	744
5	'760820	Aluminyum alaşımlarından ince ve kalın borular	5	21	710
6	'730799	Demir/çelikten diğer boru bağlantı parçaları	21	27	334
7	848180	Diğer muslukçu eşyası	2027	1035	278
8	'401693	Vulkanize kauçuktan conta, rondela ve diğer eşya	25	124	261
9	'841391	Pompaların aksam-parçaları	48	56	162
10	'841381	Diğer pompalar	79	120	151

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar

6.5.Havalandırma Alt Grubuna Yönelik Türkiye- Pakistan Ticareti

Aşağıdaki tabloda iklimlendirme sektörü havalandırma alt grubu altında Pakistan'ın Türkiye'den en çok ithal ettiği 6'lı GTİP bazında 10 ürün grubu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

NO	6'LI GTİP KODU	ÜRÜN GRUBU	2016	2017	2018
----	----------------	------------	------	------	------

1	'841583	Soğutma tertibatı bulunmayan diğer klima cihazları	405	1536	1837
2	'842139	Diğer motorlar için hava filtreleri	1017	1408	802
3	'841582	Soğutma tertibatı bulunan diğer klima cihazları	789	662	293
4	'841451	Vantilatörler-aspiratörler-güç=<125w, elektrik motorlu	3	14	228
5	'841480	Diğer amaçlar için kullanılan kompresör, vantilatör, aspiratör	235	210	177
6	'841459	Diğer vantilatörler-aspiratörler	124	254	162
7	'842199	Filtre, arıtma cihazlarının aksam, parçaları	27	19	154
8	'841460	Aspiratörlü davlumbazlar; en büyük yatay kenarı <= 120 cm.	3	224	36
9	'830790	Diğer adi metallerden eğilip bükülebilen borular	10	6	8
10	'830710	Demir/çelikten eğilip bükülebilen borular	0	54	6

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar

6.6. Yalıtım Alt Grubuna Yönelik Türkiye- Pakistan Ticareti

Aşağıdaki tabloda iklimlendirme sektörü yalıtım alt grubu altında Pakistan'ın Türkiye'den ithal ettiği 6'lı GTİP bazında 5 ürün grubu aşağıdaki tabloda yer almaktadır. (Yalıtım alt grubuna yönelik diğer 6'lı GTİP'lerde ithalat miktarı 0'dır.)

NO	6'LI GTİP KODU	ÜRÜN GRUBU	2016	2017	2018
1	'701990	Diğer cam lifi, cam yününden mamuller	335	538	375
2	'680610	Cüruf, kaya yünü vb. mineral yünler, karışımları (kütük, levha vb. halinde)	19	0	228
3	'400811	Gözenekli kauçuktan; levha, tabaka ve şeritler	3	38	125
4	'680790	Asfalttan/benzeri maddeden eşya (diğer)	0	39	40
5	'701939	Camdan örtüler, şilteler, panolar; dokunmamış mensucattan eşya	192	0	30

Kaynak: Trade Map, Birim: Bin Dolar

7. Pakistan'ın İthalatta Uyguladığı Vergiler

Pakistan'ın ithalatta uyguladığı gümrük vergisi oranları %0 ile %100 arasında değişmektedir. Tekstil sektörü ürünleri %5-25 arasında değişen oranlarda gümrük vergisine, hazır giyim sektörü ise %20-25 oranında gümrük vergisine tabidir. Alkollü içkiler sadece izin verilen şirketler tarafından ithal edilebilmekte olup, gümrük vergileri %90'dır. Düşük faturalandırma yaygın olduğundan kozmetik, kişisel bakım ürünleri ve tüketim malları sektöründe gümrük değerleri ilan edilmektedir. İthal edilen ürün asgari bu değerden işlem görmektedir. Pakistan, Çin, Malezya ve Sri Lanka ile yapmış olduğu Serbest Ticaret Anlaşmaları, Güney Asya Serbest Ticaret Anlaşması (SAPTA), Endonezya, Morityus ve İran ile yapmış olduğu Tercihli Ticaret Anlaşmaları, ayrıca Afganistan ile yapmış olduğu Transit Ticaret Anlaşması ile bu ülkelere tavizli gümrük tarifeleri uygulamaktadır. Söz konusu tercihli tarife uygulamaları fiyat rekabetinde ülkemiz firmaları açısından bir dezavantaj olarak ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan Pakistan, ithal edilen mallar üzerinden, ülkemizdeki ilave gümrük vergilerine benzer mahiyette düzenleyici vergi almaktadır. Tüm ülkelere yönelik olarak yalnızca ithal mallar üzerinden alınan söz konusu düzenleyici vergiler, geçici süreyle uygulanmakta ve sınırlı sayıda ürünü kapsamaktadır. Düzenleyici vergilerin yalnızca ithal mallar üzerinden alınması, yerel ürünler ile rekabet zorluğu yaratmakta; ayrıca geçici süreyle uygulanmaları, Pakistan'ın gümrük vergilerinde öngörülebilirlik sorunu ortaya çıkarmaktadır.

Bölgesel ticaret serbestliğini amaçlayan iki anlaşmaya taraftır. Bunlardan biri bazı ürünlerde %10 tarife kesintisi uygulayan ve kurucuları Pakistan, Türkiye ve İran olan Ekonomik İşbirliği Organizasyonu (ECO)'dur. (ECO üyeleri 1993 yılında Afganistan, Azerbaycan ve önceki 5 Müslüman Sovyet Cumhuriyet'in katılımıyla 10'a çıkmıştır.)

Pakistan aynı zamanda, altyapının geliştirilmesi amacıyla, eyaletler bazında, ithal malların transfer hizmetleri üzerinden kıymet bedeli bazında hesaplanan (ad valorem) "cess" vergileri almaktadır. Söz konusu vergiler, ülke altyapısının desteklenmesi, özellikle yol altyapısının geliştirilmesi için eyaletler bazında alınmakla birlikte, düzenleyici vergiler gibi yalnızca ithal ürünler üzerinden alındığı için ayrımcı bir niteliğe sahiptir. Bu nedenle söz konusu düzenleyici vergiler ile "cess" vergileri ülkemizce "tarife benzeri önlem" olarak değerlendirilmektedir. (Kaynak: T.C. Pakistan Ticaret Müşavirliği Raporu)

Pakistan İklimlendirme Sektörü ürünlerine %0-%35 arasında değişen oranlarda gümrük vergisi uygulamaktadır. Daha detaylı bilgi aşağıdaki adresten elde edilebilir.

<http://www.fbr.gov.pk/DownloadDocs.aspx?Type=Document&id=4174&Path=http://download1.fbr.gov.pk/Docs/20157101374641856Reupdated5thScheduleandCUSTOMTariff.pdf>

Pakistan'ın Uyguladığı Gümrük Vergisi Oranları İlk 10 Ürün

GTİP Ürün Tanımı	Vergi Oranı	Yüzde Miktarı (%)
841430	Soğutma Cihazlarında Kullanılan Kompresörler	5-10
841989	Isı değişikliği yoluyla maddeleri işlemeye yarayan cihazlar diğerleri	20
841480	Diğer vakum pompaları, kompresörler, fanlar, hava üfleyiciler	15
848180	Musluklar, vanalar ve benzeri diğer cihazlar	15-35
841590	Klima cihazlarının aksam ve parçaları	15-20-35

841990	Isı değişikliği yoluyla maddeleri işlemeye yarayan cihazların aksam parçaları	5-15-20
840410	Kazanlarla birlikte kullanılan yardımcı cihazlar	10
730890	Demir/çelikten diğer inşaat-aksamı	20
842121	Suyun filtre edilmesine mahsus cihazlar	15
841370	Diğer Santrifüj Pompalar	5

Kaynak: Trade Map

8. İş Adamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Notlar

Pakistan'da Ramazan ayı süresince randevuların alınmamasına özen gösterilmelidir. Pakistan iş kültüründe açık kapı politikası geçerlidir. Toplantılarda dahi kapılar herkese açık tutulmakta ve beklenmedik müdahaleler olabilmektedir. Toplantılara zamanında ve hazırlanmış olarak gidilmelidir. Pakistan'daki özel sektör firmaları uluslararası şirketlerin çalışma stiline alışkın olduklarından dolayı zamanlamaya çok fazla önem verirler. İş görüşmelerinde ilk tanışmadan sonra kartvizit değişimi yapılmaktadır. Üniversite derecesi veya profesyonel unvanlar gibi sosyal statü gösteren bilgilerin kartvizitte olması faydalıdır. Şirketlerde hiyerarşik bir yapı vardır. Kararlar şirketin en üstteki kişisi tarafından alınmaktadır. Kararlara çok yavaş adımlarla ulaşılır. Karşı tarafı hızlı karar alması için aceleye getirmek kaba bir davranış olarak kabul edilmektedir.

Pakistan'da İklimlendirme Sektöründe üretim ve ithalatta Avrupa Standardizasyonu (EU Standards) geçerlidir.

9. Pakistan'da İklimlendirme Sektörü Fuarı

Pakistan bir çok uluslararası ticaret fuarına ev sahipliği yapmaktadır. İklimlendirme Sektörü kapsamında Pakistan Hvacr Int'l Expo & Conference Pakistan'da tek ve en önemli fuardır. Fuarın organizasyonu Pakistan HVAC-R Society tarafından yapılmakta olup fuar ASHRAE Central Pakistan Chapter tarafından da desteklenmektedir. Fuar 3 yıllık döngü içerisinde sırasıyla Pakistan'ın önemli şehirleri olan Lahor, İslamabad ve Karaçi'de gerçekleştirilmektedir. Fuarda ısıtma sistem ve elemanları, soğutma sistem ve elemanları, iklimlendirme, klima,havalandırma sistem ve ekipmanları, tesisat sistem ve elemanları, bağlantı elemanları ve yalıtım ürünleri sergilenmektedir. 2019 yılında fuarın 26.sı Karaçi'de gerçekleştirilmiş olup 2020 yılında Lahor'da gerçekleştirilecektir.